

Štedrých eurofondov pre Slovensko bude ubúdať¹

Návrh viacročného finančného rámca EÚ na roky 2021-2027 (VFR)² charakterizuje snaha získať čo najviac pridanej hodnoty pre Úniu z limitovaných zdrojov v „postbrevitovom období.“ Tá by sa mala docieľiť vyššou prepojenosťou (integritou) politik, ich modernizovaním a zjednodušovaním. Poľnohospodárska politika, ktorá bola v minulosti nosnou prioritou spoločného rozpočtu, ustupuje, no aj tak by mala z nového rámca spotrebovať tretinu zdrojov. Na druhej strane reakcia na nové výzvy, akou je napríklad bezpečnosť a ochrana vonkajších hraníc, by mala posilniť alokácie voči súčasnosti na takmer trojnásobok. Slovensko by malo ostať naďalej čistým príjemcom. Avšak jeho pozícia by sa mala okrem vplyvu samotnej konvergencie regiónov zhoršiť aj znížením celkového balíka na podporu regiónov, vidieka a poľnohospodárov. Návrh vytvára však aj nové príležitosti, akými sú vyššie alokácie na vedu a inovácie, investičné nástroje pre veľkú infraštruktúru, o ktoré sa možno uchádzať kvalitnými projektmi. Očakáva sa, že odvody Slovenska by sa mali mierne zvýšiť (ako % hrubého národného dôchodku - HND), pričom odvodová štruktúra by mala byť ovplyvnená nahradením rabatu pre Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska (UK) zavedením nových zdrojov. EK postupne zverejňuje podrobnejšie znenie návrhov sektorových politik, ku ktorým bude prebiehať diskusia a vyjednávaná. O finálnej podobe rozpočtu rozhodne jednomyselne Rada so súhlasom Európskeho parlamentu. Očakáva sa, že dohoda by mala byť schválená Radou do mája 2019.

Podľa aktuálneho návrhu by sa celkový rozpočet EÚ na roky 2021-2027 (t.j. príjmy aj výdavky) mal udržať na úrovni 1,11% HND EÚ27. V stálych cenách by mal balík vzrásť o 4% voči súčasnému VFR³. Po započítaní mimorozpočtových programov⁴ by mala Únia hospodáriť so sumou na úrovni 1,14 % HND EÚ27.

Z hľadiska financovania priorít, Spoločná poľnohospodárska politika (SPP) a Politika súdržnosti (PS) by si mali v novom VFR naďalej zachovať majoritu, aj keď Komisia navrhuje na obe politiky globálne zníženie reálnych výdavkov.

Z pohľadu Slovenska najviac sledovanou oblasťou bude podpora regionálnej politiky a poľnohospodárstva. Výdavky na súdržnosť by mali v stálych cenách klesnúť približne o 11% a podpora farmárov by sa mala znížiť až o 18%. Komisia deklarovala

¹ Ďakujem Ing. Branislavovi Reľovskému za jeho podnetné návrhy a pripomienky.

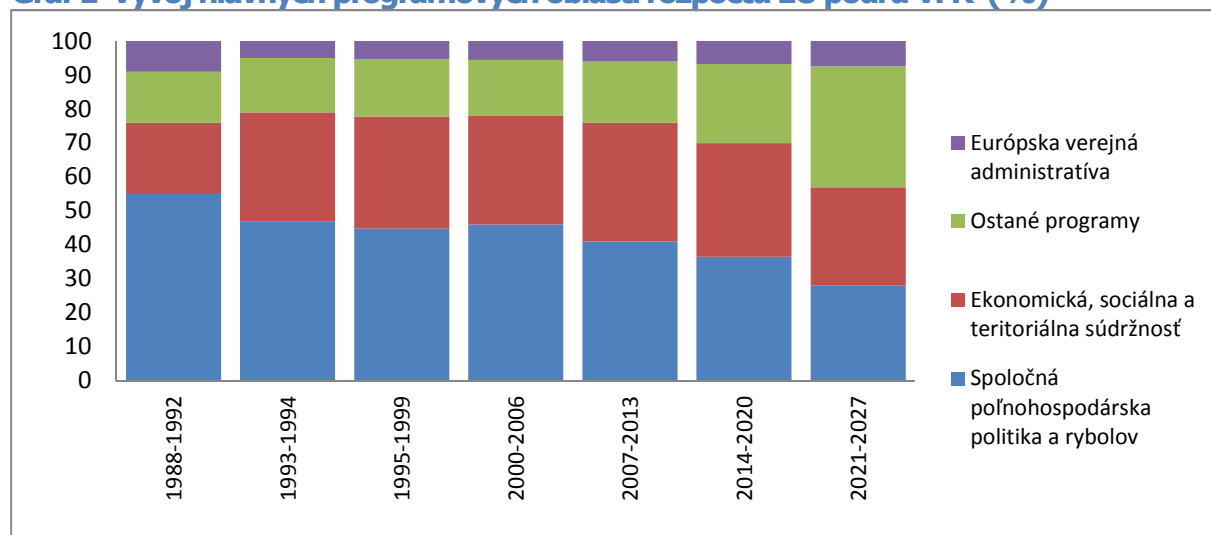
² http://ec.europa.eu/budget/mff/index2021-2027_en.cfm

³ VFR 2014-2020 upravený do stálych cien roku 2018 deflátorom HDP EÚ (databáza AMECO). Rok 2020 upravený do stálych cien cenovým indexom odvodeným z VFR 2014-2020 v s.c. 2011 (http://ec.europa.eu/budget/mff/figures/index_en.cfm#midterm)

⁴ Mimorozpočtové programy pokrývajú oblasti/fondy na riešenie krízových situácií v členských krajinách (prírodné katastrofy), pomoc oblastiam postihnutých nezamestnanosťou vplyvom hromadného prepúšťania, mierové armádne operácie, oblasť imigrácie a pod.

podporiť modernizáciu Európy a zvýšiť výdavky na nové priority. V tomto kontexte sa očakáva reálny rast výdavkov na vedu, inovácie a podporu jednotného trhu o 17%, na bezpečnosť a migračnú politiku by sa mali viac ako zdvojnásobiť. Na podporu ostatným častiam sveta by sa mali zvýšiť výdavky o viac ako 60%. Posilnenie sa očakáva aj v rámci výdavkov na Európsku administratívu (8%).

Graf 1 Vývoj hlavných programových oblastí rozpočtu EÚ podľa VFR (%)

Zdroj: EK

Tabuľka 1 Porovnanie rozpočtu podľa hlavných kapitol medzi súčasným a novým VFR

	VFR 2014-2020	VFR 2021-2027	zmena v b.c. (%)	zmena v s.c. (%)
	v mld. Eur (b.c.)			
Viazané rozpočtové prostriedky spolu ⁵	1 087	1 279	18	4
Hospodárska, sociálna a územná súdržnosť	371	373	0	-11
Výdavky súvisiace s trhom, priame platby	309	286	-7	-18
Jednotný trh, výskum, inovácie, digitalizácia	142	187	32	17
Migrácia, ochrana hraníc a bezpečnosť	18*	62	252	211
Administratíva	70	85	23	8
Susedstvo a rozvojová pomoc	66	123	86	64
Ostatné (životné prost., klíma a i.)	111	162	46	29

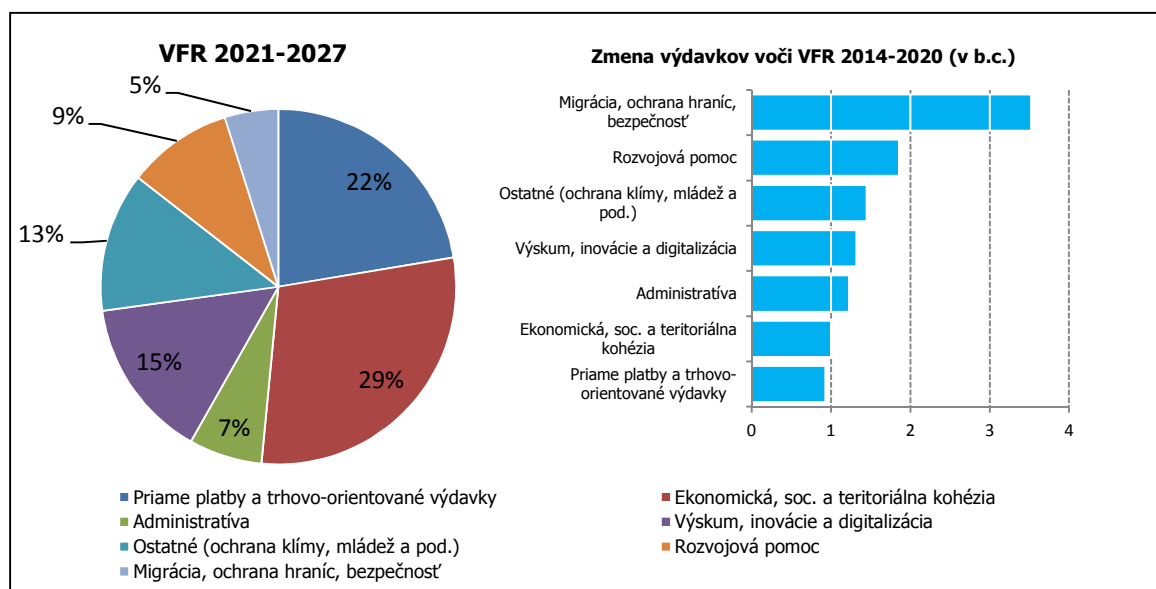
* Samostatná kapitola „Bezpečnosť“ vo VFR 2014-2020 nebola.

Zdroj: EK, vlastné výpočty

⁵ Týka sa tzv. viazaných výdavkov. Výdavky VFR sú ohraničené výdavkovými stropmi na 7 ročné obdobie pre každú rozpočtovú kapitolu. Rozlišujú sa dva typy stropov: strop pre viazané rozpočtové prostriedky (commitment appropriations) a strop pre platobné rozpočtové prostriedky (payment appropriations). V prvom prípade sa jedná o záväzok vyplatiť alokácie na príslušnú kapitolu (heading), pričom daná suma môže byť vyplatená aj počas viacerých rokov. V druhom prípade sa jedná o záväzok vyplatiť z príslušného programu v danom roku určitú maximálnu sumu. Strop na záväzok by mal byť väčší ako strop pre platbu.

Odchodom UK ako čistého prispievateľa sa vytvoril deficit približne 10 mld. Eur ročne. Udržanie výdavkov na porovnateľnej úrovni s predošlým obdobím (ako % HND) si tak bude vyžadovať nové príjmové kanály. Hlavným zdrojom príjmu by mal byť aj naďalej odvod členských krajín odvodený od výkonnosti krajiny, resp. národného príjmu (HND). Ten v súčasnosti tvorí približne 60% všetkých príjmov rozpočtu. Rovnako by mali ostať významné podiely príjmov aj zo zdroja odvodeného od spotreby (DPH) a colné príjmy. Komisia očakáva vyššie príjmy z reformy príjmu z cla. Členské krajiny si ponechávajú v súčasnosti 20% z vybraného cla a zvyšok odvedú do rozpočtu EÚ⁶. Po novom by to malo byť len 10% (pre Slovensko to predstavuje potenciálny výpadok na príjmoch približne 14 mil. Eur ročne⁷). Ostatné príjmy sú tvorené najmä príjmami z úrokových výnosov a administratívnych poplatkov. V novom VFR by mal podiel týchto zdrojov tvoriť 88% všetkých príjmov. Zvyšok by mali doplniť nové zdroje.

Graf 2 Porovnanie výdavkových priorít medzi novým a predchádzajúcim VFR

Zdroj: EK, vlastné prepočty

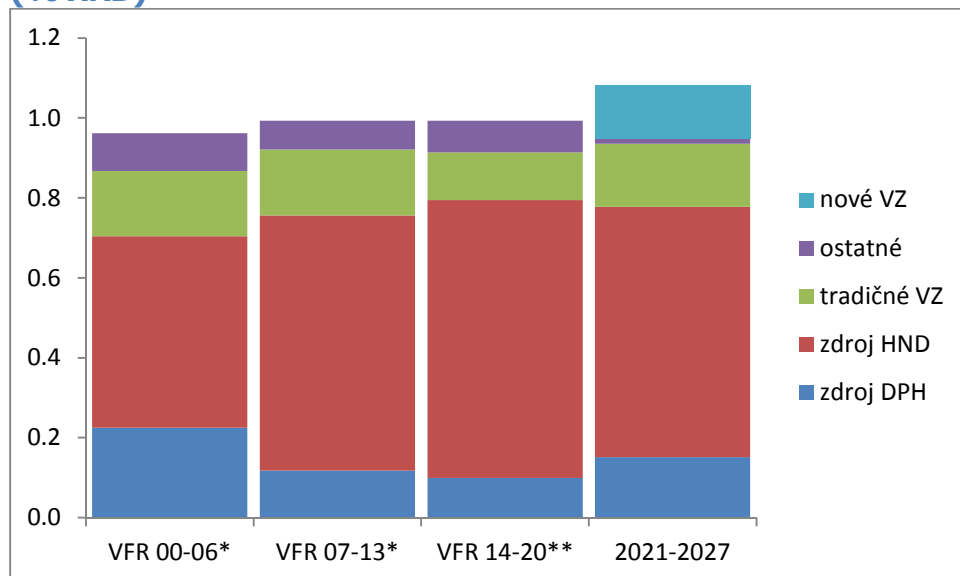
Positívom návrhu je odstránenie rabatov (úľav na odvodoch), ktoré si okrem UK uplatňovalo aj niekoľko ďalších krajín (Nemecko, Dánsko, Holandsko a Švédsko). Úľavy sa však budú znižovať postupne v priebehu piatich rokov od roku 2021. Argumentom pre tento postup je vyhnúť sa skokovému odvodovému zaťaženiu dotknutých krajín (pre Slovensko by zrušenie rabatov mimo UK predstavovalo úsporu na odvodoch približne 6 mil. Eur ročne)⁸.

⁶ Vo VFR 2007-2013 to bolo 25%.

⁷ Priemerné náklady z výberu cla, ktoré si Slovensko ponechalo v rokoch 2014-2017 predstavovali 28 mil. Eur ročne.

⁸ http://ec.europa.eu/budget/library/biblio/documents/2018/2018DAB2Annex_EN.pdf

Rýchle/analytické komentáre nie sú oficiálnym stanoviskom Národnej banky Slovenska. Prezентujú názory analytikov Úseku pre menu, štatistiku a výskum (ÚMS). Šírenie je povolené bez predchádzajúceho súhlasu, avšak s uvedením zdroja „analytici ÚMS“, resp. „analytici Menového úseku“. Ak nie je uvedené inak, časové rady sú sezónne očistené použitím vlastných sezónnych modelov.

Graf 3 Porovnanie štruktúry zdrojov príjmu rozpočtu EÚ podľa programových období (% HND)

* skutočnosť

** [výpočet na základe podkladu High Level Group on Own Resources](#)

Zdroj: EK, vlastné výpočty

Balík nových vlastných zdrojov (VZ) by mal byť čiastočne krytý z príjmov, ktorých podstata je v súlade so záväzkami EÚ voči ochrane klímy a životného prostredia a čiastočne odvodenými od zdanenia firiem. Komisia navrhuje ponechať si časť príjmov (20%) z obchodovania s emisnými povolenkami v rámci Európskeho obchodného systému s emisiami (ETS). Ďalším zdrojom by mali byť národné príspevky do rozpočtu odvodené od množstva vyprodukovaného odpadu z plastického obalového materiálu, čo by zároveň stimulovalo krajiny transformovať svoje praktiky na tzv. obehovú ekonomiku (*circular economy*). Tretím zdrojom by mal byť zdroj odvodený od korporátnej daňovej základne firiem. Táto kvázi „daň“ je obhajovaná tým, že podniky by mali znášať časť nákladov spojených s benefitmi, ktoré im plynú z jednotného trhu.

Celkovo nové zdroje by podľa odhadu mali priniesť do spoločnej pokladnice približne 22 mld. Eur ročne, resp. 12% z celkového očakávaného objemu príjmov.

Okrem tradičného redistribučného mechanizmu získaných príjmov EK hľadá aj iné možnosti ako realizovať svoje politiky. Už od programového obdobia 1994-1999 začala Únia využívať časť štrukturálnych fondov na financovanie tzv. finančných inštrumentov (poskytovanie výhodnejších úverov, garancií, kapitálových vkladov a pod.). V súčasnom VFR 2014-2020 sa očakáva, že z Európskeho fondu regionálneho rozvoja by malo byť 5% vyčlenených práve na túto formu pomoci⁹ od

⁹ http://ec.europa.eu/regional_policy/en/funding/financial-instruments/

Rýchle/analytické komentáre nie sú oficiálnym stanoviskom Národnej banky Slovenska. Prezentujú názory analytikov Úseku pre menu, štatistiku a výskum (ÚMS). Šírenie je povolené bez predchádzajúceho súhlasu, avšak s uvedením zdroja „analytici ÚMS“, resp. „analytici Menového úseku“. Ak nie je uvedené inak, časové rady sú sezónne očistené použitím vlastných sezónnych modelov.

čoho sa očakáva aj vyššia mobilizácia súkromných investícií. V novom VFR by mali byť finančné inštrumenty kľúčovým distribučným mechanizmom pre investície¹⁰. Jednotlivé formy existujúcich finančných nástrojov by sa mali zapojiť do spojenej štruktúry a dosiahnuť tak vyššiu mobilizáciu investícií do výskumu, inovácií, digitalizácie a nízko-uhlíkovej ekonomiky (nový investičný nástroj InvestEU). Len na doplnenie, určitý podiel z prostriedkov určených na PS v novších (kohéznych) krajinách už v súčasnosti je určený na poskytovanie podpory práve takýmto spôsobom a nie formou poskytovania nenávratnej finančnej výpomoci (dotácie a granty). Najväčší podiel na finančné inštrumenty odčlenilo Maďarsko (16%). Do skupiny novších kohéznych krajín, ktoré využili túto možnosť, sa radí aj Slovensko s podielom 3%.

Moderná a prepojená Európa

Rozpočet by mal prispieť k modernizácii Európy. Balík na vedu, inovácie, digitalizáciu a podporu jednotného trhu by mal reálne vrásť približne o 17%. Kompozit viacerých programov sa bude predovšetkým orientovať na podporu investícií do vedy a výskumu, rozvoju digitálnej infraštruktúry, spoluprácu v termonukleárnej oblasti a budovanie strategickej infraštruktúry EÚ.

Prostriedky by mali byť spravované centrálné a nie sú vopred alokované v prospech členských krajín. Získať zdroje z týchto programov je možné len na základe kvalitných projektov, ktoré sú v súlade s programovými cieľmi.

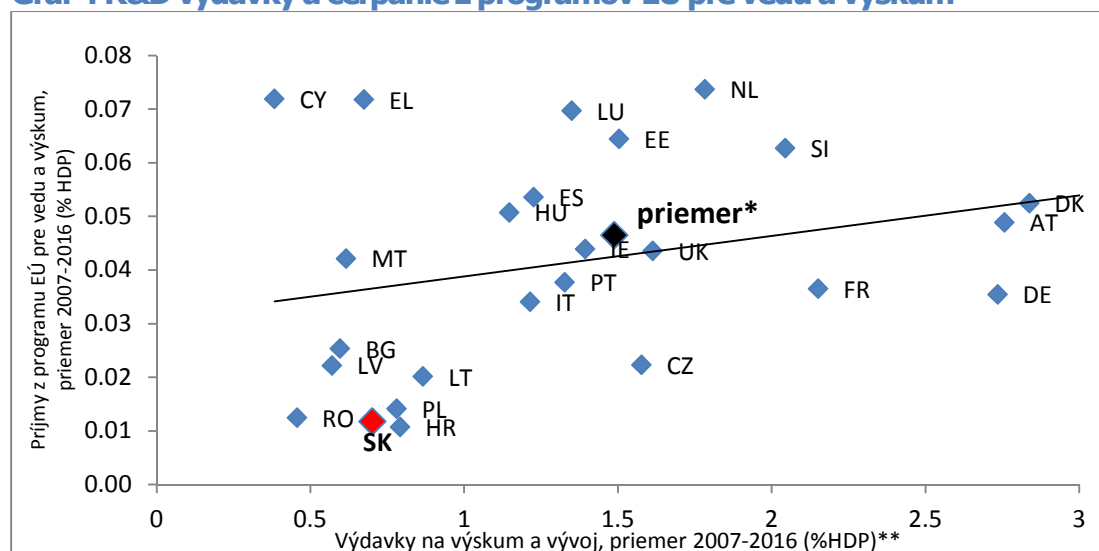
Príjmy Slovenska z programu na podporu vedy a inovácií v rokoch 2007-2016 (7. rámcový program EÚ a Horizont 2020) boli pomerne zanedbateľné na úrovni približne 0,01% HDP. Do určitej miery toto vysvetľuje aj slabá orientácia ekonomiky na vedu a výskum. Uvedené potvrdzuje aj porovnanie výdavkov na vedu a výskum financovaných z ostatných zdrojov a schopnosťou čerpať EÚ zdroje¹¹.

Rast výdavkov na modernizáciu Európy pokrýva aj podporu alokácie do investičných programov, resp. nástrojov (*InvestEU*, *Connecting Europe Facility-CEF*). Aj tu svojou schopnosťou čerpať zdroje z programu na podporu MaSP, resp. z nástroja CEF Slovensko v uplynulom období zaostávalo za priemerom.

¹⁰ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/budget-may2018-common-provisions_en.pdf, str.9

¹¹ Treba doplniť, že Slovensko získalo podporu na vedu a výskum aj v rámci alokácie Politiky súdržnosti. Na druhej strane možnosť čerpať zdroje z tohto program využili mnohé iné krajiny, ktoré zároveň čerpajú významnú pomoc zo štrukturálnych fondov PS.

Rýchle/analytické komentáre nie sú oficiálnym stanoviskom Národnej banky Slovenska. Prezentujú názory analytikov Úseku pre menu, štatistiku a výskum (ÚMS). Šírenie je povolené bez predchádzajúceho súhlasu, avšak s uvedením zdroja „analytici ÚMS“, resp. „analytici Menového úseku“. Ak nie je uvedené inak, časové rady sú sezónne očistené použitím vlastných sezónnych modelov.

Graf 4 R&D výdavky a čerpanie z programov EÚ pre vedu a výskum

* Bez Belgicka (krajina s vysokým príjmom z EU)

** Očistené o zdroje EÚ na program pre vedu a výskum (bez PS)

Zdroj: Eurostat, EK, vlastné výpočty

Podpora súdržnosti na juhu

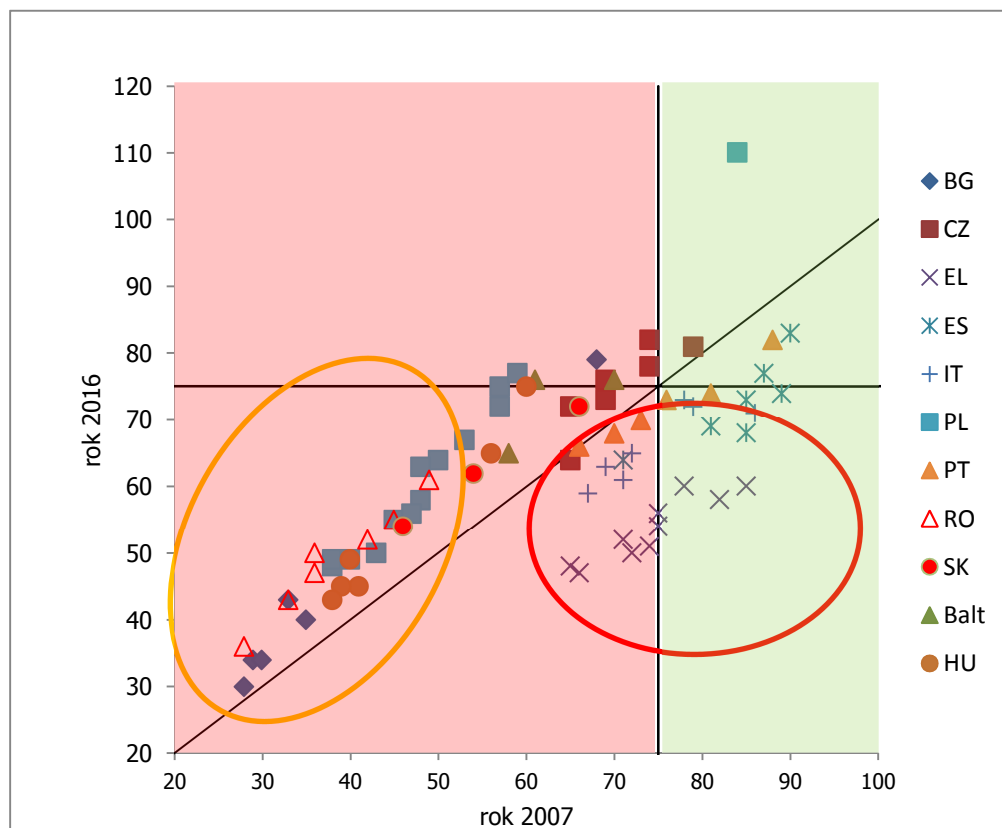
Dynamika konvergencie regiónov naprieč celou EÚ za uplynulé roky bola rôznorodá. Kým ekonomická kríza negatívne postihla skôr juh Európy, ostané menej rozvinuté regióny¹² najmä zo Strednej a juhovýchodnej Európy (SJVE) úspešne napredovali v dobiehaní. Kritérium regionálneho HDP/obyv. by malo zostať naďalej hlavným rozhodovacím faktorom. Regióny Južnej Európy (GR, ES, PT, IT), ktoré boli dotknuté ekonomickou krízou najviac, zaznamenali stagnáciu. Očakáva sa, že z nového rozpočtu by tak mali získať vyššiu podporu.

V porovnaní s rokom 2007 väčšina regiónov SJVE vrátane Pobaltia zaznamenala progres, pričom niektoré oblasti dokonca prekonal 75%-né kritérium (CZ, PL, BG) a dostali sa do kategórie prechodných regiónov (75% až 90% HDP/obyv. priemeru EU27)¹³.

¹² Menej rozvinuté regióny sú regióny, ktorých HDP na obyvateľa je menej ako 75% priemeru EÚ vyjadrené v PKS.

¹³ Uvažované už bez UK.

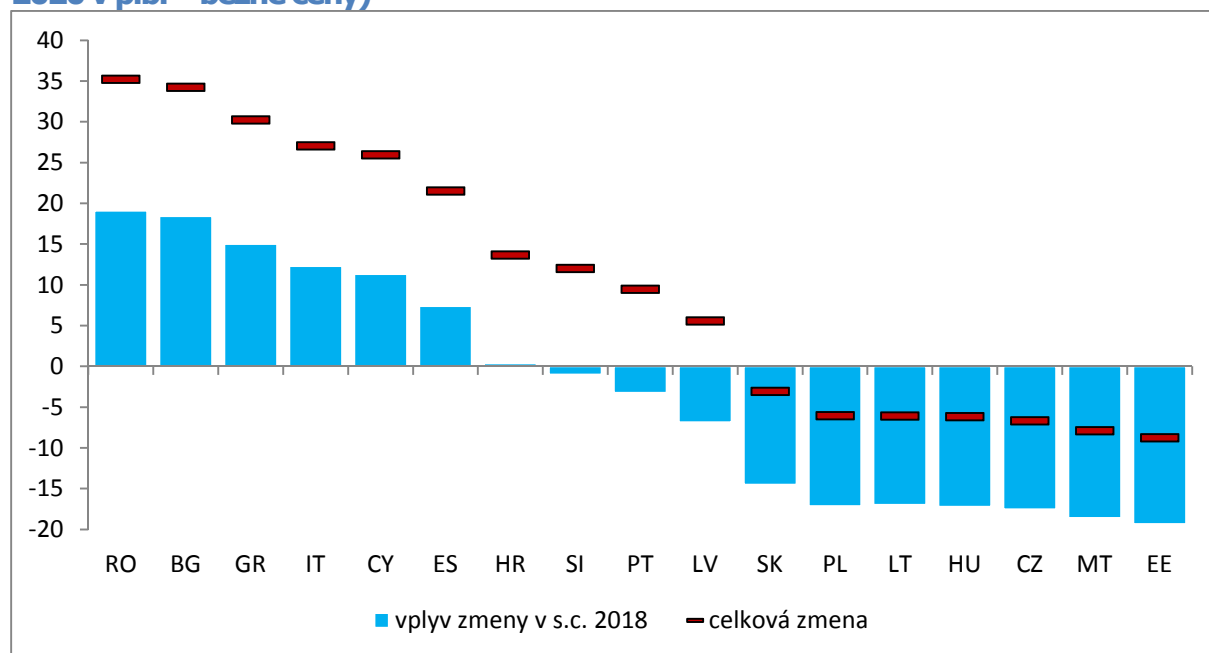
Graf 5 Úroveň rozvoja menej rozvinutých a prechodných regiónov „kohéznych“ (HDP/obyv. v PKS voči EÚ27 bez UK)¹⁴

Zdroj: Eurostat, vlastné prepočty

Relatívny posun v úrovni rozvoja medzi regiónmi mení aj váhu prerozdelenia zdrojov. V prospech zaostávajúcich oblastí, najmä na juh Európy, by tak malo byť presmerovaných viac zdrojov. Podľa aktuálneho návrhu by najviac zdrojov malo získať Rumunsko, Bulharsko, Grécko, Taliansko, Cyprus a Španielsko s viac ako 20% rastom. Na druhej strane, menej by mali získať najmä krajiny V4 a Pobaltia, ktoré pomerne úspešne napredujú v regionálnej konvergencii. Príjmy Slovenska by mali minimálne klesnúť približne o 3%. V stálych cenách by mal byť ten pokles výraznejší (približne 15%).

¹⁴ Menej rozvinutý región je <75% priemeru EÚ27 HDP/obyv. v PKS, prechodný región je nad 75% a menej ako 90% priemeru EÚ27.

Graf 6 Návrh alokácie na Politiku súdržnosti¹⁵ EÚ v 2021-2027 (zmena voči VFR 2014-2020 v p.b. – bežné ceny)

Zdroj EK, vlastné výpočty

Inováciou PS by malo byť jej užšie previazanie prerozdelenia fondov s Európskym semestrom pre posilnenie štrukturálnych reforiem. Zdroje by tak mohli byť využité aj na realizáciu špecifických odporúčaní Rady pre jednotlivé krajiny. Vyššia miera investícií a zlepšenie ich kvality sa očakáva aj od návrhu EK zvýšiť podiel spolufinancovania z národných zdrojov. Novým prvkom procesu prerozdelenia eurofondov by sa mala stať podmienenosť dodržiavania princípov právneho štátu¹⁶.

Modernizácia agrosektora

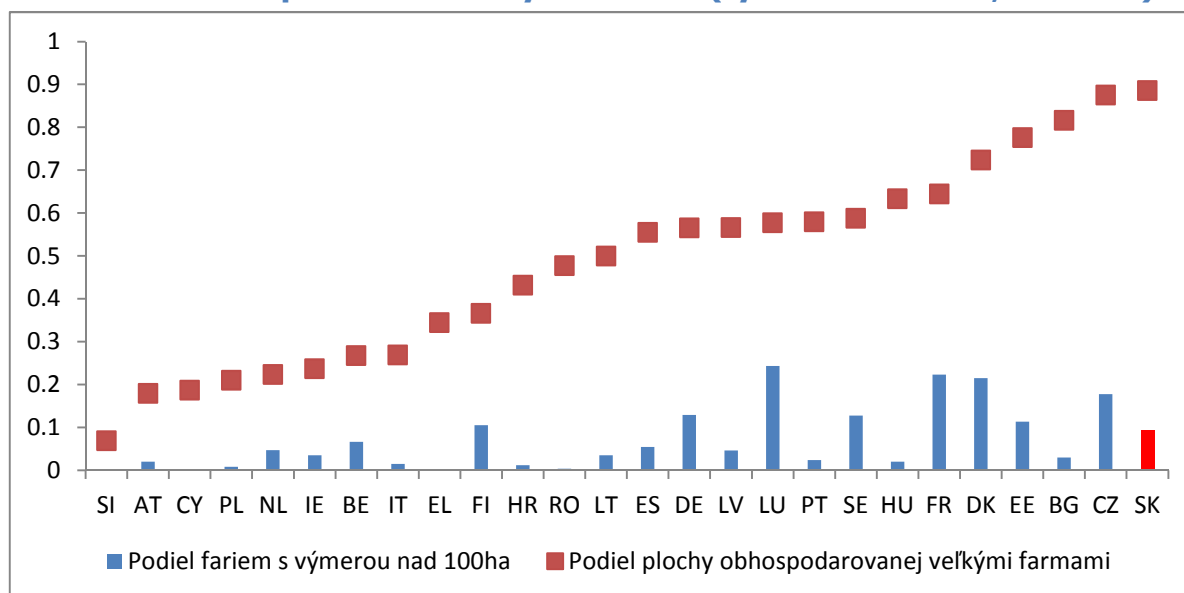
Poľnohospodárska politika bola v minulosti nosnou prioritou spoločného rozpočtu, keď EÚ do nej alokovala polovicu rozpočtu. V súčasnosti spotrebuje už len tretinu zdrojov. Odklon od tejto politiky by sa mal prejavovať aj v novom VFR. Podpora by sa mala presunúť od stabilizácie agrosektora a potravinovej bezpečnosti k zabezpečeniu moderného poľnohospodárstva a rozvinutého vidieka. Dotačný systém by sa mal orientovať viac na výsledkovo-orientovaný model. V praxi by to znamenalo, že

¹⁵ Alokácia na PS vo VFR 2014-2020 deflovaná do s.c. 2018 tak, že sa celková suma rovnomerne rozdelila na 7 období (roky 2014 až 2020) a zdeflovala do s.c. 2018 jednotným deflátorom HDP za celú EÚ podľa databázy AMECO vrátane prognózy EK pre rok 2018 a 2019. Pre rok 2020 bol použitý predpoklad o 2% raste cien.

¹⁶ V prípade, že niektorý členský štát nedodržiava zásady právneho štátu, Komisia navrhuje mechanizmus, ktorý by umožnil pozastaviť, znížiť alebo obmedziť prístup k zdrojom EÚ. Takéto rozhodnutie by navrhovala EK schvaľovala Rada hlasovaním na základe obrátenej kvalifikovanej väčšiny. Definíciu zásad právneho štátu pozri napr. v návrhu EK COM(2018) 324 z dňa 2.5.2018, článok 2

dotácie by sa prideliovali aj s ohľadom na vygenerovanú pridanú hodnotu agrosektora. Priame platby by mali ostať naďalej nosnou časťou. Návrh rozpočtu však prináša zmenu. V mechanizme prerozdelenia podpôr by sa mal uplatňovať systém regresívneho vyplácania podpôr¹⁷. Menšie a stredné farmy by mali získať viac z podpory na výmer, resp. veľké farmy¹⁸ menej. Zároveň rozdiely vo vyplácaní podpôr farmárom na hektár medzi jednotlivými členskými krajinami by sa mali znížiť. Krajiny, ktoré dostávajú podporu na výmeru nižšiu ako 90% priemernej platby v EÚ, by mali skonvergovať o polovicu tohto rozdielu do konca VFR¹⁹. V prípade Slovenska sa očakáva, že do konca nového VFR by platby by mali skonvergovať na úroveň 85% priemeru²⁰.

Graf 7 Plocha obhospodarovaná veľkými farmami (výmera nad 100 ha, rok 2016)

Zdroj: Eurostat

Navrhovaná konvergencia v platbách by mala predstavovať poteciálny benefit pre menších farmárov. Na druhej strane, celková obálka schválená pre krajinu, môže byť v porovnaní s predchádzajúcim rozpočtom poznačená (okrem celkového krátenia

¹⁷EK navrhuje, aby sa priame platby farmárom vyplatené od 60 tis. Eur postupne znižovali v závislosti od ich veľkosti, pričom maximálna suma je daná stropom 100 tis. Eur. K vyplatenej sume by sa mali pripočítavať náklady práce. Finančné prostriedky získané zastropovaním by mali byť ponechané členskému štátu. Využiť sa môžu na redistribučné platby, na podporu mladých poľnohospodárov, podporu opatrení v oblasti životného prostredia a program rozvoja vidieka.

¹⁸ Klasifikácia fariem podľa veľkosti využívanej plochy podľa Eurostatu

http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Small_and_large_farms_in_the_EU_-_statistics_from_the_farm_structure_survey#Key_definitions

¹⁹https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/annex-communication-modern-budget-may2018_en.pdf

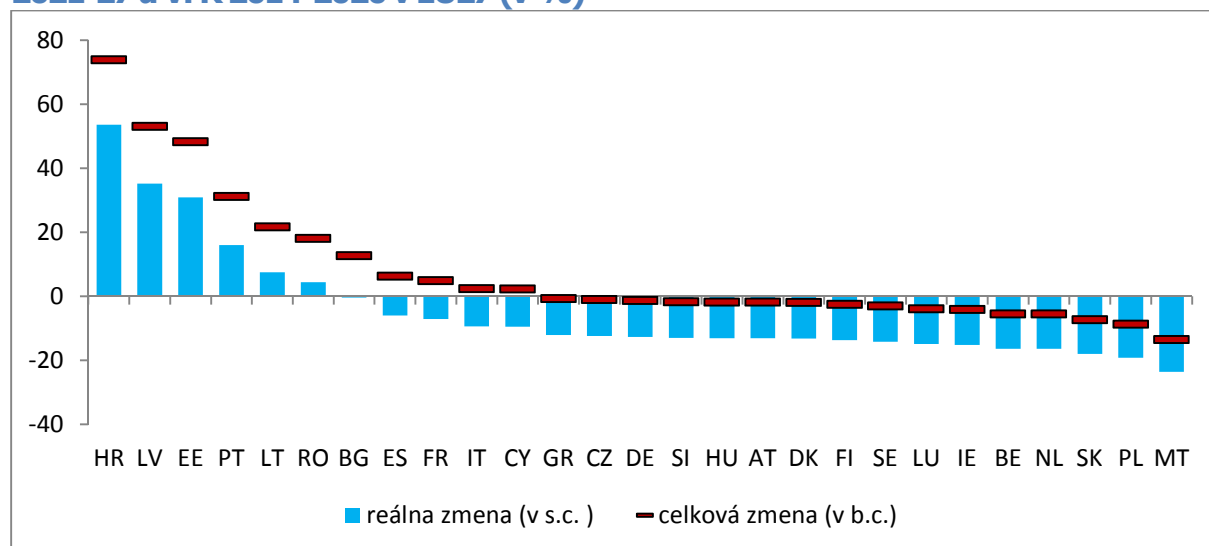
²⁰ <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2018/301>

alokácie na SPP) degresívnym vyplácaním podľa veľkosti fariem. Na Slovensku je pomerne značná koncentrácia agrosektora vo veľkých farmách²¹, kde dominujú veľké farmy s výmerou obhospodarovanej plochy nad 100 ha. Týmto návrhom tak môžu byť farmy na Slovensku výraznejšie dotknuté než v ostatných krajinách.

Podľa aktuálneho návrhu EK²² by si mali na primých platbách nominálne aj reálne polepšiť Chovátsko (ako najnovší člen konverguje k priemerným platbám rýchlejšie) a krajiny Pobaltia spolu s Portugalskom. Väčšina krajín by však mala dostať v stálych cenách nižší objem prostriedkov v porovnaní so súčasným VFR. Do skupiny, ktorej by mali najviac klesnúť príjmy, patrí aj Slovensko. Reálne by mali jeho príjmy klesnúť približne o 18% (nominálne 7%).

Graf 8 Zmena alokácie na priame platby a trhovno-orientované výdavky²³ medzi VFR 2021-27 a VFR 2014-2020 v EÚ27 (v %)

Zdroj: EK, vlastné výpočty

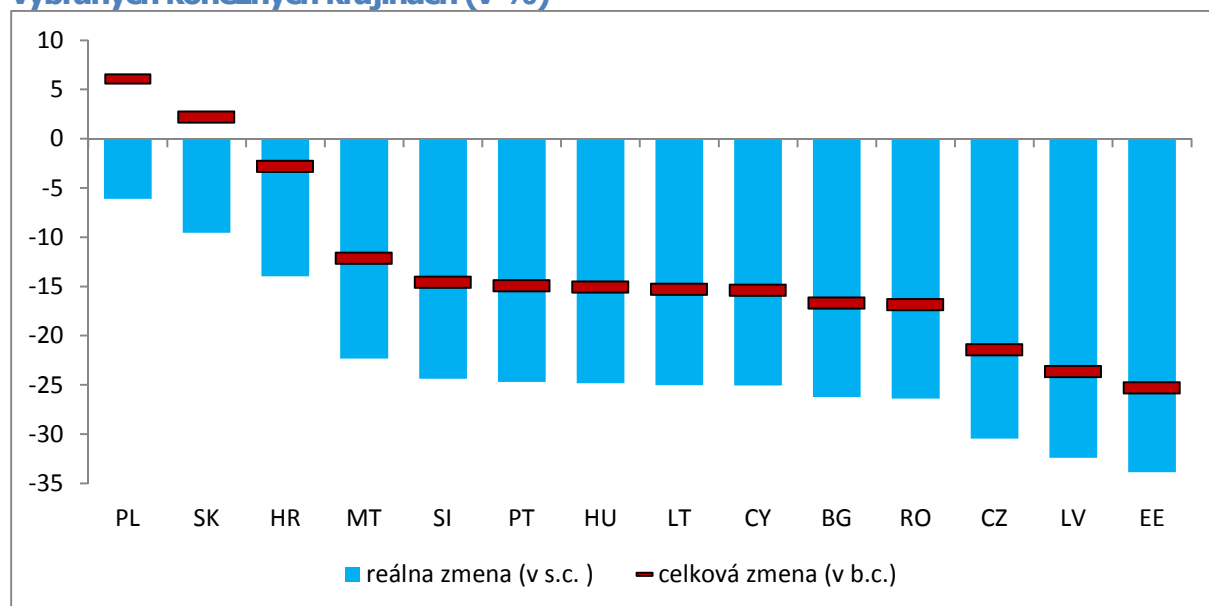
V rámci SPP je vyčlenená čiastka aj na modernizáciu vidieka. Zdroje v podobe eurofondových grantov sú orientované na rozvoj vidieckych komún, služieb, agro-environmentálnych praktík a pod. V nominálnom vyjadrení by mali vzrásť príjmy (v kontraste s priamymi platbami) Poľska a Slovenska, avšak v reálnom vyjadrení by mali všetky krajiny získať menej zdrojov.

²¹ Pozri tiež <https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/statistics/facts-figures/direct-payments.pdf>

²² [http://europa.eu/rapid/press-release MEMO-18-3974_en.htm](http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-18-3974_en.htm)

²³ Alokácia deflovaná do cien 2018 podobným spôsobom ako PS.

Graf 9 Zmena alokácie na rozvoj vidieka²⁴ medzi VFR 2021-27 a VFR 2014-2020 vo vybraných kohéznych krajinách (v %)

Zdroj: EK, vlastné výpočty

Dôraz na vyššiu bezpečnosť a ochranu hraníc

Medzi novými prioritami rozpočtu sa pozornosť venuje ochrane vonkajších hraníc EÚ, kde by sa alokácia mala voči súčasnosti takmer strojnásobiť. Zdroje by mali pokryť náklady riadenia ochrany hraníc a nákup zariadení na vízovú a colnú kontrolu a posilnenie pohraničnej stráže. Krajínám, ktoré sú v prvom kontakte s utečencami, by mal slúžiť osobitný fond na krytie nákladov azylových činností.

Posilnenie výdavkov na bezpečnosť a obranu je odozvou na teroristické útoky na území únie, organizovaný zločin a kybernetickú kriminalitu. V novom VFR sa výdavky odčlenili 2% z rozpočtu do samostatnej novej kapitoly „Bezpečnosť a obrana“. Z reality geopolitických pnutí tiež rezonuje otázka posilnenia obrany. Navýšením fondových zdrojov na obranu by sa mala podporiť konkurencieschopnosť zbrojárskeho priemyslu. Komplementom by mala byť vyššia armádna mobility vďaka infraštruktúrnym investíciám.

Nižší čistý príjem Slovenska

Slovensko je od vstupu do EÚ pozitívne ovplyvnené vzájomnou pozíciou voči rozpočtu EÚ. Od samého začiatku je čistými príjemcom. Táto pozícia by mala ostať zachovaná aj v nasledujúcom období. Retrospektívne najväčší podiel získava z PS a SPP. Za obdobie rokov 2004-2017 získalo ročne dodatočné zdroje v priemere 1,2 % HDP.

²⁴ Alokácia deflovaná do cien 2018 podobným spôsobom ako PS.

Rýchle/analytické komentáre nie sú oficiálnym stanoviskom Národnej banky Slovenska. Prezentujú názory analytikov Úseku pre menu, štatistiku a výskum (ÚMS). Šírenie je povolené bez predchádzajúceho súhlasu, avšak s uvedením zdroja „analytici ÚMS“, resp. „analytici Menového úseku“. Ak nie je uvedené inak, časové rady sú sezónne očistené použitím vlastných sezónnych modelov.

Aj vďaka čistej pozícii Slovensko rýchlejšie konvergovalo, keď HDP na obyvateľa vzrástlo z 58% priemeru EÚ27 (bez UK) v roku 2004 na úroveň 78% v 2016. Regióny aj napriek tomu nezmenili svoju pozíciu z hľadiska klasifikačných kritérií a zotrvali pod 75%-nou hranicou (okrem Bratislavského kraja).

Tabuľka 2 Posun regiónov v konvergencii Slovenska v medziobdobí rokov 2009 a 2016 (HDP na obyvateľa v PKS, % priemeru EÚ)²⁵

	EU27 (bez UK)	rast regiónov	EU27 (bez UK)	
	rok 2009	zmena 2016-2009	rok 2016	Klasifikácia (2016)
Slovensko	72	6	78	
Bratislavský kraj	176	10	186	rozvinutejší región (>90% EU)
Západné Slovensko	67	5	72	menej rozvinutý región (<75%EU)
Stredné Slovensko	57	5	62	menej rozvinutý región (<75%EU)
Východné Slovensko	49	5	54	menej rozvinutý región (<75%EU)

Zdroj: Eurostat, vlastné výpočty

Z návrhu rozpočtu (VFR) vyplýva, že Slovensko by si malo z hľadiska čistej finančnej pozície relatívne pohoršiť. Na strane odvodov do EÚ by si malo ponechať menej zdrojov z výberu cla (približne 15 mil. Eur). Výpadok príjmov po odchode UK by sa mal nahradiť novými zdrojmi. Zánikom rabatu pre UK však nemusí odvodové zaťaženie Slovenska dramaticky vzrásť. Rabat v súčasnosti kompenzujú ostatné členské krajiny vyššími odvodmi. (UK rabat krytý Slovenskom v roku 2018 by mal byť približne 47 mil. Eur²⁶). Možno očakávať, že z tejto položky sa pokryjú ostatné nové zdroje.

Na strane príjmov z EÚ by malo byť Slovensko dotknuté krátením rozpočtu na PS a SPP. Príjmy z PS by mali byť znížené vplyvom celkového krátenia alokácie ale aj priblížením slovenských regiónov k priemeru EÚ27. Podobne nižšie príjmy sa očakávajú z SPP v dôsledku celkového krátenia alokácie na priame platby farmárom a rozvoj vidieka, ako aj zmenou redistribučného mechanizmu priamych podpôr.

Keďže rokovania k návrhu sa na úrovni EÚ len rozbiehajú, akékoľvek predbežné kalkulácie o budúcej pozícii Slovenska sú sprevádzané vyššou mierou neistoty. Príjmy by mali klesnúť približne o 0,3 p.b. HDP (približne 270 mil. Eur ročne v stálych cenách roku 2018²⁷), pričom dve tretiny tvorí výpadok z PS, zvyšok SPP. V porovnaní s krajinami V4 by Slovensko spolu s Českom malo byť na tom relatívne lepšie ako Poľsko a Maďarsko. Týmto krajinám by mal príjem klesnúť o 0,4 resp. 0,5 p.b. HDP.

²⁵ Pri posudzovaní úrovne rozvoja regiónov porovnávame rok 2009 a 2016. Pri aktuálnom návrhu VFR sa vychádza z najaktuálnejších dát Eurostat, pričom posledným vykázaným obdobím je rok 2016, t.j. 5 rokov pred začatím nového VFR. Tomuto obdobiu zodpovedá rok 2009 pre VFR 2014-2020.

²⁶ http://ec.europa.eu/budget/library/biblio/documents/2018/2018DAB2Annex_EN.pdf

²⁷ V bežných cenách by mala byť táto suma vyššia.

Pri predpoklade nezmenenej úrovni odvodov vyjadrenej ako podiel na HDP, čistá finančná pozícia by sa v porovnaní so súčasným VFR mala zhodne zhoršiť v celom regióne V4. V prípade Slovenska a Maďarska by však pozícia mala byť stále lepšia v ako v rokoch 2007-2013²⁸.

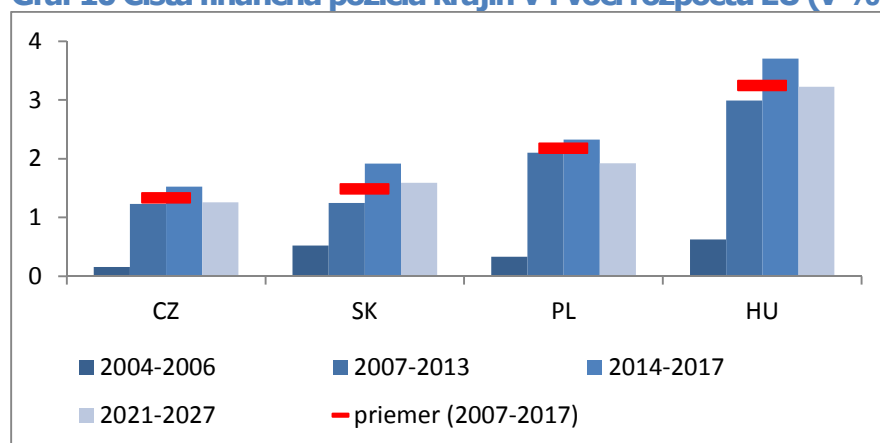
Tabuľka 3 Odhad vplyvu návrhu VFR 2021-2027 na pokles ročných príjmov krajín V4 z rozpočtu EÚ (v p.b. HDP)

	Kohézia	Rozvoj vidieka	Priame platby a TOV*	Spolu
CZ	-0,18	-0,03	-0,05	-0,3
SK	-0,22	-0,02	-0,09	-0,3
PL	-0,26	-0,01	-0,13	-0,4
HU	-0,28	-0,07	-0,13	-0,5

* TOV – trhovo-orientované výdavky

Zdroj: EK, vlastné výpočty

Graf 10 Čistá finančná pozícia krajín V4 voči rozpočtu EÚ (v % HDP)²⁹

Zdroj: NBS, ŠÚSR, vlastné výpočty

Návrh VFR ponúka však aj nové príležitosti pre všetky členské krajiny. Z mobilizácie zdrojov pre investície (napr. InvestEU, CEF, Horizon Europe) môže benefitovať vo väčšej miere aj Slovensko. V porovnaní s minulosťou však pre zvýšenie absorpčnej schopnosti by si malo vytvoriť zásobník kvalitných investičných projektov vrátane

²⁸ Zdroje z viacerých VFR sa v jednom roku môžu prekryvať - kým staré obdobie sa dočerpáva, už z nového sa čerpanie rozbieha. Z VFR 2007-2013 sa napríklad výrazne dočerpávalo až v roku 2015. ČFP v 2007-2013 tak nemusí plne reflektovať čerpanie zdrojov z VFR 2007-2014, ide o indikatívne vyjadrenie pozície v období prislúchajúceho danému VFR.

²⁹ Vplyv návrhu VFR na ČFP bol počítaný nasledovne: celková alokácia súčasného a budúceho VFR na PS a rozvoj vidieka v s.c. 2018 bola vydelená 10 rokmi (priame platby a TOV 7 rokmi), t.j. obdobím, v akom sa predpokladá možnosť prostriedky čerpať. Vypočítaná priemerná ročná hodnota bola upravená na podiel na HDP očakávaným v roku 2018 (prognóza EK). Rozdiel priemerných hodnôt nového a súčasného VFR (v p.b. HDP) bol následne pripočítaný k priemernej ČFP v rokoch 2014-2017.

R&D a inovačných kapacít, ktorými sa môže uchádza v konkurencii s ostatnými krajinami. Pozitívom je aj snaha prepojiť časť zdrojov z PS s Európskym semestrom a podporou štrukturálnych reforiem. Príklon dotačnej politiky k poskytovaniu podpory tam, kde sa vytvárajú hodnoty možno tiež vnímať kladne. Taktiež naviazanie časti odvodov na produkciu odpadových plastových obalov by malo aktérov hospodárskej politiky motivovať k efektívnejším opatreniam znižujúcich odpad a prispieť k inováciám v tejto oblasti.

Pre Slovensko z vyššie uvedeného vyplýva jednoznačný odkaz: štedrý balík eurofondov tu nebude večne. Zdroje, ktoré nám pomáhali k rozvoju sa budú postupne znižovať vďaka konvergencii regiónov, ale aj konkurencii s novými prioritami rozpočtu EÚ. Eurofondy súčasného ale aj nového balíka by preto mali byť čo najrozumnejšie použité na zvýšenie odolnosti a ekonomického potenciálu krajiny. Odolná ekonomika sa môže ľahšie potom vysporiadať s výzvami, ako je napríklad starnutie populácie či klimatické zmeny, ktoré môžu predstavovať vysoké ekonomické náklady.

Marián Labaj, Odbor ekonomických a menových analýz
analytici@nbs.sk